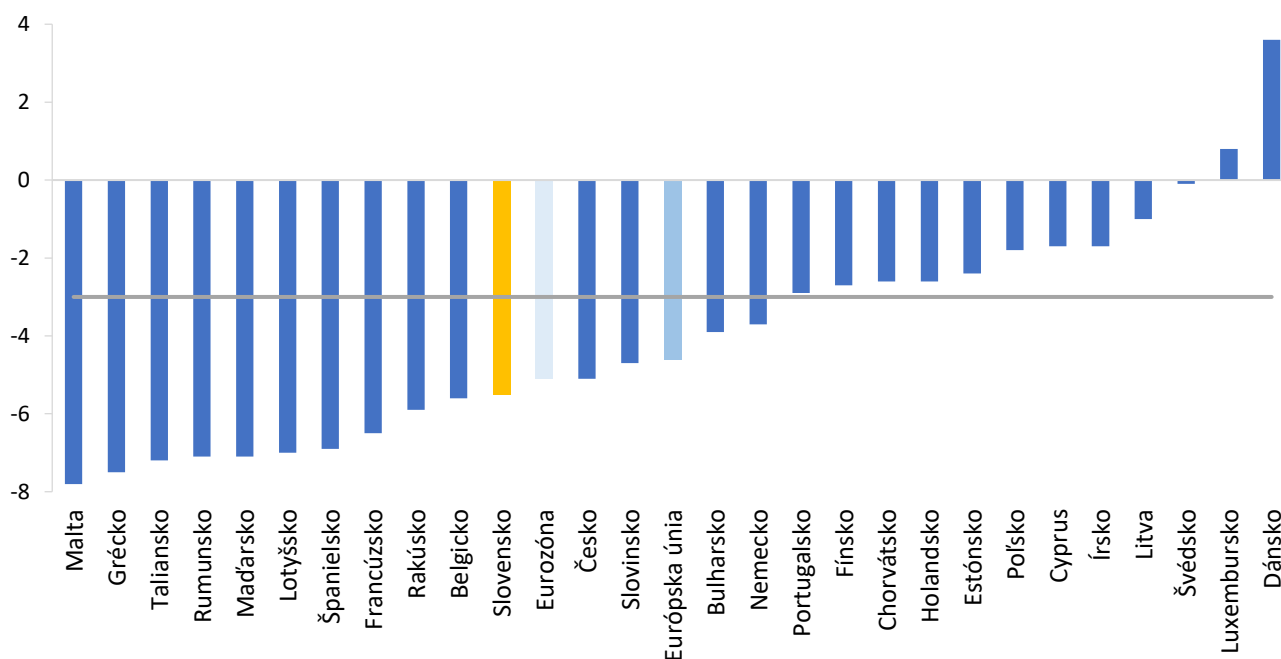

Nárast firemných daní o viac ako 30 % pomohol zmierniť deficitné hospodárenie štátu

Hospodárenie verejného sektora dosiahlo v roku 2021 deficit takmer 5,5 % HDP. V porovnaní s predbežnými odhadmi zverejnenými v apríli je tak deficit lepší o 0,7 p. b. Na zlepšení sa podieľali najmä vyššie výnosy z daní právnických osôb. Verejný dlh v roku 2021 napokon nepresiahol 63 % HDP, no dosiahol historicky najvyššiu úroveň 62,2 % HDP. Za znížením dlhu v relatívnom vyjadrení je predovšetkým pozitívna revízia HDP, ktoré je úrovňovo vyššie o 1,4 % oproti pôvodným odhadom.

Eurostat zverejnil spresnené údaje za hospodárenie členských krajín Európskej únie. Deficit sa na úrovni EÚ oproti aprílovým údajom zlepšil zo 4,7 % HDP na 4,6 % HDP, v eurozóne zostal deficit nezmenený 5,1 % HDP. Verejný dlh v porovnaní s odhadmi z apríla klesol a dosiahol 87,9 % HDP v rámci EÚ, resp. 95,4 % HDP v eurozóne.

Graf 1 Výška deficitu krajín EÚ za rok 2021 (% HDP)

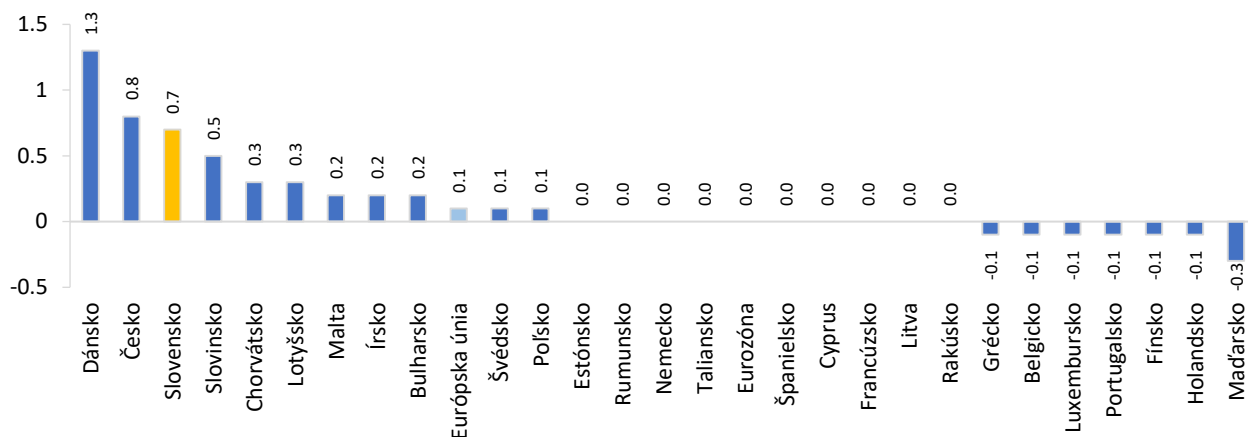

Zdroj: Eurostat

Zhoršené hospodárenie v porovnaní s jarnými odhadmi zaznamenalo 7 krajín, najvýraznejšie Maďarsko 0,3 p. b. HDP. Deficit ostal nezmenený okrem eurozóny aj v ďalších deviatich krajinách a väčšina krajín si v ukazovateli hospodárenia verejnej správy polepšila. Najvýraznejšie zlepšenie oproti aprílovým odhadom o 1,3 p. b. zaznamenalo Dánsko, ktoré spolu s Luxemburskom vykazuje prebytkové hospodárenie.

Rýchle komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezентujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

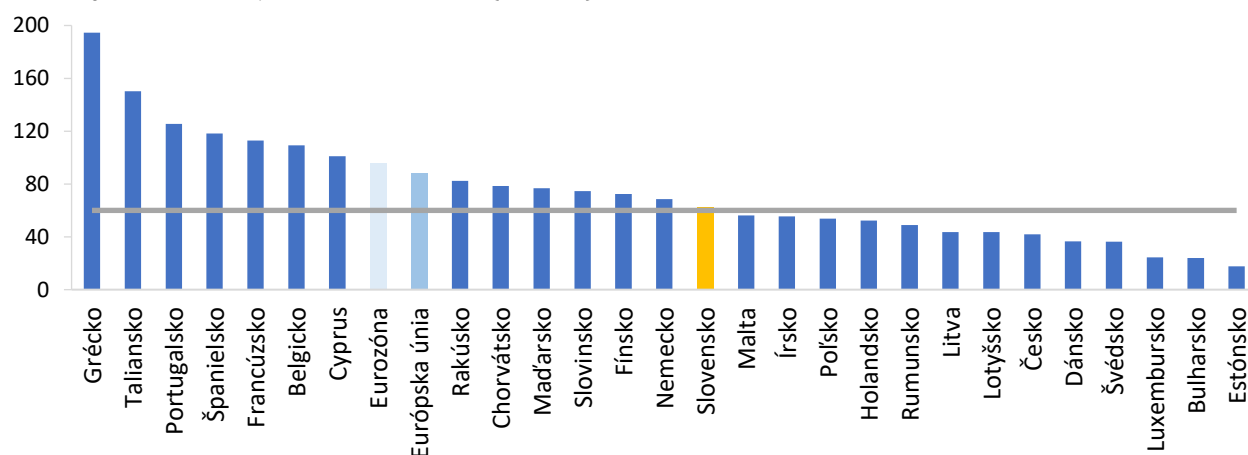
Graf 2 Revízia deficitu v roku 2021 v porovnaní s EDP notifikáciou z apríla 2022 (p. b. HDP)

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

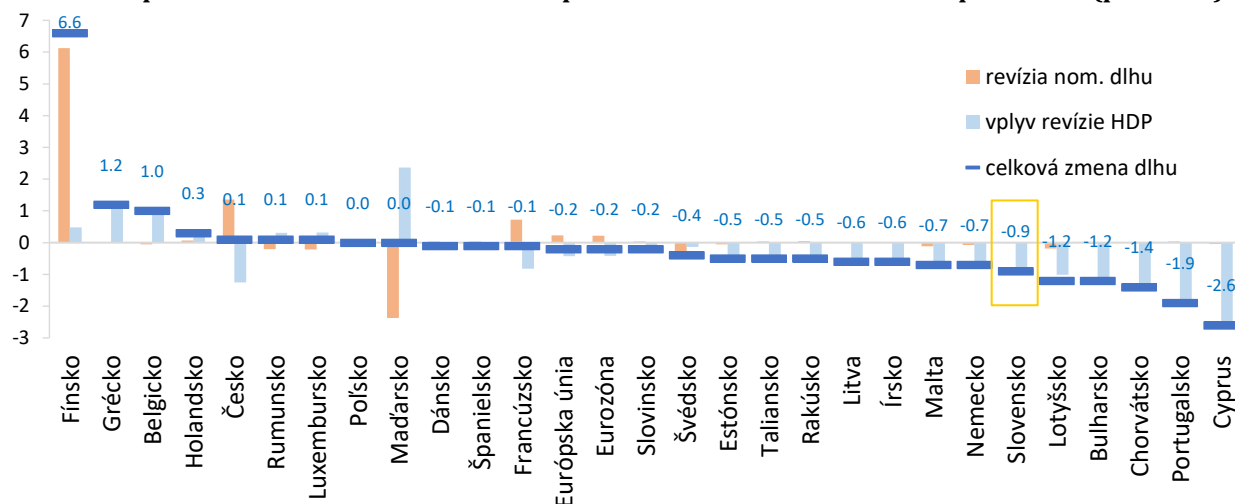
Verejný dlh sa oproti aprílovej notifikácii znížil vo väčšine krajín, pričom za znížením je najmä pozitívna revízia HDP. Zlepšenie úrovne dlhu v najväčšej miere zaznamenal Cyprus, naopak najvýraznejší nárast dlhu malo v porovnaní s aprílovou notifikáciou Fínsko. V celkovom zadlžení verejnej správy však stále dominujú krajiny južnej Európy.

Graf 3 Výška dlhu krajín EÚ za rok 2021 (% HDP)

Zdroj: Eurostat

Graf 4 Dekompozícia revízie dlhu v roku 2021 v porovnaní s EDP notifikáciou z apríla 2022 (p. b. HDP)

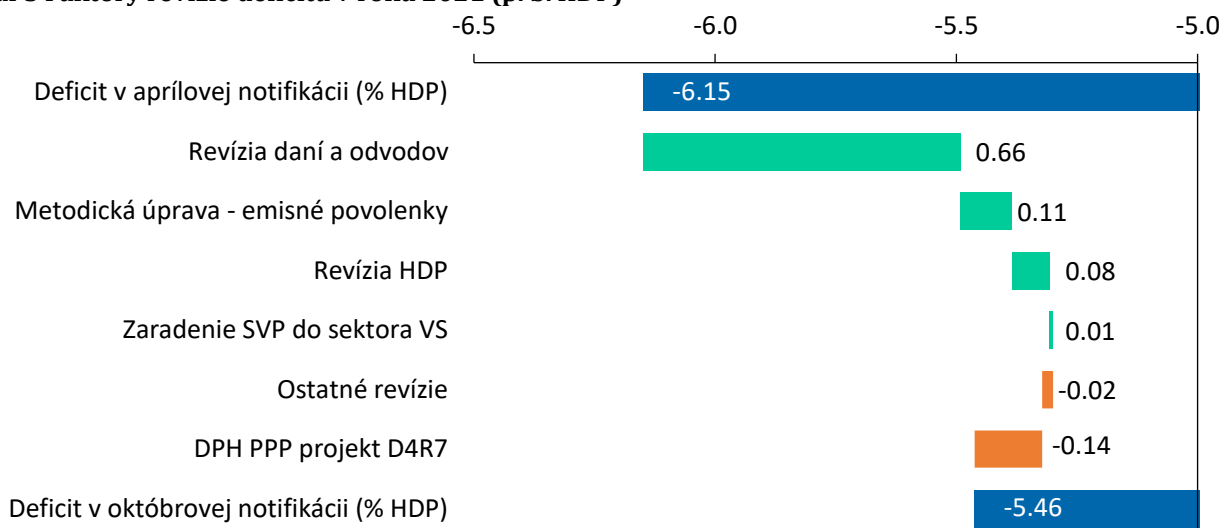

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Prehodnotenie hospodárenia verejnej správy v roku 2021 na Slovensku

Hospodárenie verejnej správy za rok 2021 skončilo s deficitom 5,46 % HDP a v porovnaní s jarnými odhadmi si polepšilo o 592 mil. eur. Za pozitívnu revíziou sú najmä lepšie daňové príjmy a metodická úprava týkajúca sa zaznamenania príjmov z predaja emisných povoleniek, ktoré spolu dosiahli vplyv 743 mil. eur. Tento kladný efekt na bilanciu bol čiastočne ovplyvnený úpravami, ktoré deficit zhoršovali, predovšetkým išlo o zmenu v metodike zaznamenania platby DPH za PPP projekt v celkovej výške 136 mil. eur.

Graf 5 Faktory revízie deficitu v roku 2021 (p. b. HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, NBS prepočty

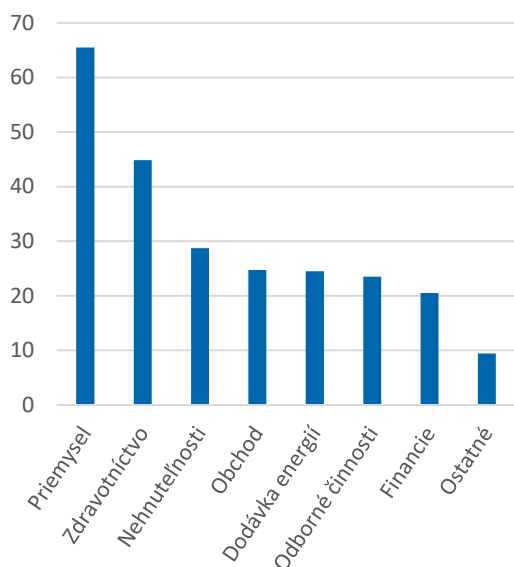
Najväčším faktorom podieľajúcim sa na zlepšení deficitu bol vyšší výnos z dane z príjmu právnických osôb (DPPO). V aprílovej notifikácii sa štandardne uvažuje iba s odhadom DPPO, kvôli väčšiemu časovému posunu, ku ktorému dochádza pri platení (a najmä zúčtovaní) tejto dane. V aprílovom odhade neboli zohľadnené údaje o daňových priznaniach, ktoré sa podávajú v marci a odložené v júni, čo sa následne upravuje práve v októbrovej notifikácii. Za rok 2021 tak dochádza k značnej pozitívnej revízii, pričom medziročná dynamika zaplatenej dane sa nachádza na úrovni 31 %, čo je historicky najvyššia medziročná dynamika doteraz. Väčšinu silnej medziročnej dynamiky DPPO za rok 2021 spôsobili veľké podniky. Údaje z daňových priznaní naznačujú mierne nižšiu dynamiku oproti notifikáciám (na úrovni 28 %), nie je to však ešte celá vzorka podnikov, čo môže dynamiku mierne skresľovať.

Najvyšší medziročný rast bol v sektore priemyslu, ktorý má z pohľadu DPPO aj najvyššiu váhu. Darilo sa však aj obchodu, financiám a zdravotníctvu. Približne polovicu z rastu sektora priemyslu spôsobuje jeden podnik, ktorý v roku 2021 benefitoval z osobitnej situácie na trhu s oceľou, a ktorého výnimočný hospodársky výsledok naznačovali už dáta za vyprodukované emisie v predchádzajúcom komentári NBS¹. Okrem oceliarní však rast dane potiahla aj výroba ropných produktov, motorových vozidiel a kovových konštrukcií. Darilo sa aj veľkoobchodu, najmä veľkoobchodu s komoditami (kovy a drevo) a energiami (elektrina a palivá). V zdravotníctve sa prejavil efekt pandémie na raste ziskov laboratórií a laboratórnej techniky, ktorý v roku 2021 patrili k najväčším platcom dane v sektore zdravotníctva. V sektore financií sa medziročne lepšie darilo veľkým bankám a poisťovniam. Tie zvyšovali ziskovosť kvôli zrušeniu bankového odvodu, ale aj vyššej úverovej aktivite.

¹ Slovenské firmy v roku 2021 vyprodukovali viac emisií ako pred pandémiou:

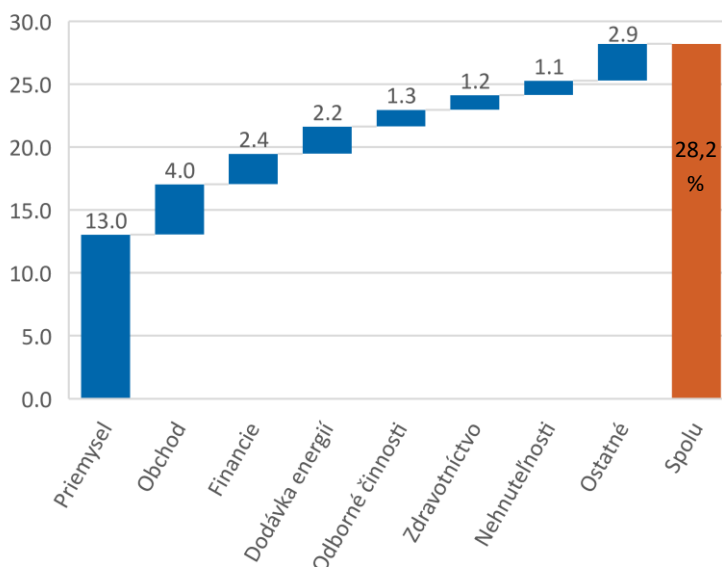
https://www.nbs.sk/img/documents/komentare/analytickekomentare/2022/ak116_emisie.pdf

Graf 6 Dynamiky dane po odvetviach (%)

Zdroj: Finančná správa SR, NBS prepočty

Graf 7 Príspevky odvetví k celkovej dynamike DPPO (p. b.)

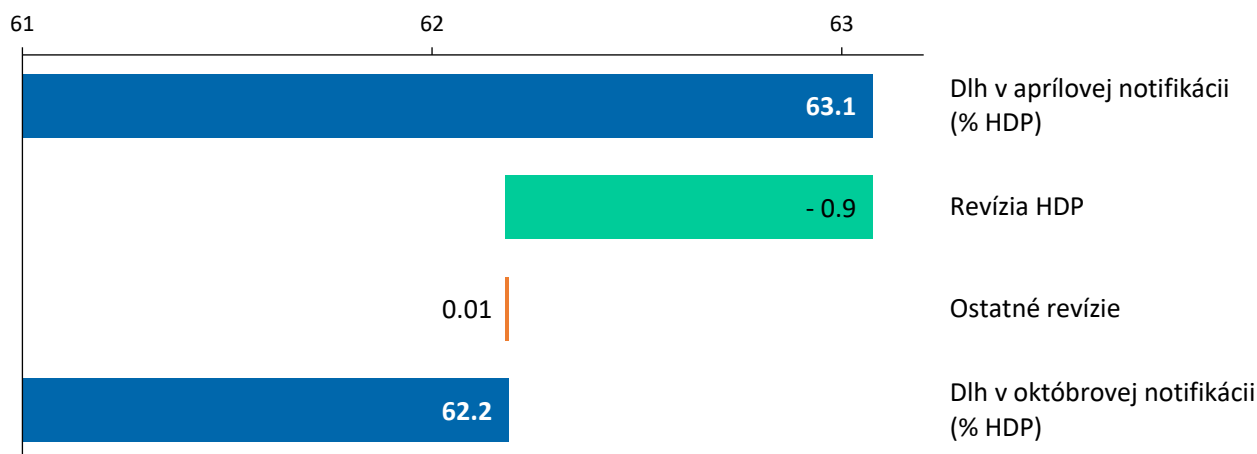
Zdroj: Finančná správa SR, NBS prepočty

Okrem priaznivejšieho vývoja v oblasti príjmových daní prispeli k lepšiemu hospodáreniu aj metodické faktory. V porovnaní s jarnou notifikáciou prispela zmena v metodike zaznamenania príjmu z predaja emisných povoleniek sumou 103 mil. eur. V menšej miere sa na zlepšení deficitu o necelých 7 mil. eur pre rok 2021 podieľala zmena v sektore preradení, kde došlo k zaradeniu Slovenského vodohospodárskeho podniku do sektora verejnej správy. Pri deficite v relatívnom vyjadrení v % HDP prispela k lepšiemu vyčísleniu tohto ukazovateľa okrem vyššie spomenutých faktorov aj samotná revízia HDP.

Faktory podieľajúce sa na lepšom výslednom deficite výrazne prevýšili faktory s negatívnym vplyvom na deficit. Najvýraznejším faktorom revízie, ktoré negatívne ovplyvnili hospodárenie bola metodická úprava v zaznamenaní platby DPH súvisiacej s PPP projektom D4R7. Ďalšími faktormi s nižším vplyvom boli aktualizácia zdrojových údajov a odpísanie nevymožiteľného úveru Alžírsku.

Verejný dlh klesol v jesennom spresnení údajov pod hranicu 63 % HDP. Hlavným faktorom zníženia dlhu v relatívnom vyjadrení bola úprava nominálneho HDP. Zadlženie v nominálnom vyjadrení však vzrástlo o necelých 8 mil. eur, najmä vplyvom preradenia Slovenského vodohospodárskeho podniku do sektora verejnej správy.

Graf 8 Faktory revízie dlhu v roku 2021 (p. b. HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, NBS prepočty

Tabuľka 1 Revízia hospodárenia verejnej správy v roku 2021 (metodika ESA 2010)

v mil. eur	2021 (EDP apríl 2022)	2021 (EDP október 2022)	zmena (EDP október-EDP apríl)
Celkové príjmy	39 512	40 275	763
v % HDP	40.7	40.9	0.2
Daňové príjmy	19 173	19 901	729
Dane z produkcie a dovozu	12 000	12 057	56
Bežné dane z dôchodkov, majetku	7 172	7 845	673
Príspevky na sociálne zabezpečenie	15 620	15 636	16
Nedaňové príjmy	3 214	3 203	-11
Tržby	2 511	2 471	-40
Dôchodky z majetku	703	732	29
Granty a transfery	1 505	1 535	30
Ostatné bežné transfery	878	885	7
Kapitálové transfery	628	650	23
Celkové výdavky	45 485	45 656	171
v % HDP	46.8	46.3	-0.5
Bežné výdavky	42 044	42 047	3
Kompenzácie zamestnancov	11 243	11 346	103
Medzispotreba	5 814	5 747	-67
Dane	182	174	-8
Subvencie	1 369	1 369	0
Dôchodky z majetku	1 083	1 080	-2
Celkové sociálne transfery	18 376	18 379	3
Ostatné bežné transfery	3 978	3 952	-26
Kapitálové výdavky	3 441	3 609	168
Kapitálové investície	3 149	3 170	21
Kapitálové transfery	292	438	147
Celkový deficit verejnej správy	-5 973	-5 381	592
Ústredná verejná správa	-6 219	-5 646	573
Miestna samospráva	-24	-22	2
Fondy sociálneho zabezpečenia	270	286	16
Hrubý dlh verejnej správy	61 259	61 267	8
Deficit v % HDP	-6.15	-5.5	0.7
Hrubý dlh VS v % HDP	63.1	62.2	-0.9

Zdroj: ŠÚ SR, NBS prepočty

Eva Štulrajterová, Martin Nevický

analytici@nbs.sk